

INTERNATIONAL
DEBAT & ANALYSERedaktør: Flemming Rose
flemming.rose@jp.dk

I samarbejde med

Bloomberg

The Washington Post

FP
Foreign Policy

Dansk Institut For Internationale Studier

Dansk Institut For Internationale Studier

Sygdomstegn truer
forholdet mellem Kina og USA

Dialog fremmer forståelsen, plejer man at sige, men i forholdet mellem USA og Kina har en stadig tættere dialog haft den modsatte effekt. Modsætninger, uenighed og mistillid er vokset, i takt med at forholdet er blevet institutionaliseret.

ANDREAS BØJE
FORSBY

Hvis man hen over sommeren har følt sig fristet til at tage temperaturen på verdens vigtigste bilaterale forhold – forholdet mellem USA og Kina – skal man passe på med at overfortolke resultatet. For med indbyrdes topmøder i både juni og juli har Washington og Beijing bevidst sørget for at give indtryk af en varm og konstruktiv atmosfære parterne imellem.

Først var der det stærkt medieprofilerede californiske Sunnylands-topmøde mellem Barack Obama og Xi Jinping, hvor de to præsidenter for første gang fik lejlighed til på tomandshånd at udveksle synspunkter om de overordnede linjer i det amerikansk-kinesiske forhold. Derefter fulgte for en måned siden den femte årlige runde af den Strategiske og Økonomiske Dialog (SED) mellem USA og Kina, som vanen tro ikke formåede at tiltrække sig de store overskrifter.

Topmødet i Californien skulle tjene til at styrke de personlige bånd og opbygge en fælles strategisk forståelsesramme mellem de to præsidenter.

Xi lod forstå, at Kina ønsker at blive anerkendt som en ligeværdig stormagt og partner på den globale scene, mens Obama lagde sig i selen for at fremstå imødekomende, samtidig med at han pointerede behovet for, at Kina optræder mere ansvarligt bl.a. i forhold til cyberkriminalitet. Det var dog først og fremmest billederne af to smilende præsidenter i afslappet samtale på velplejede plæner, der indrammede det langt hen ad vejen substansløse topmøde.

Til sammenligning var juli måneds SED-topmøde et stilstudie i, hvor institutionaliseret og specialiseret det amerikansk-kinesiske samarbejde har udviklet sig på nogle områder. De intensive topmødeforhandlinger mellem den amerikanske og kinesiske delegation – anført af udenrigsminister John Kerry og den magtfulde statsrådsformand Yang Jiechi – kan således betragtes som det årlige klimaks for arbejdet i de utallige underkomitéer og udvalgsgupper, der forud for mødet søger at forlige amerikanske og kinesiske inter-

esser på især det økonomiske og handelspolitiske område.

På dette års SED-møde samledes opmærksomheden primært om bestræbelserne på at etablere en vidtrækkende fælles investerings-traktat, som skal åbne nye sektorer i de to landes økonomier for gensidige investeringer – noget specielt den amerikanske finans- og servicesektor længe har presset på for.

Herudover fremhævede den amerikanske finansminister, Jacob Lew, hvordan USA's eksport til Kina er fordoblet på blot fire år ikke mindst som følge af det vedvarende amerikanske pres i SED-regi for at få Beijing til at opjustere sin valuta. Endelig annoncerede de to lande en række konkrete tiltag på klimaområdet, som skal reducere udledningerne af drivhusgasser fra verdens to største økonomier.

Når der trods den fælles strategiske dialog og de institutionaliserede samarbejdsformer alligevel ikke hersker fryd og gammen i det amerikansk-kinesiske forhold, skyldes det flere ting. Her og nu er det især Edward Snowden-affæren – om den afhoppede amerikanske NSA-medarbejder – der påvirker forholdet negativt.

Ikke blot fordi Beijing i juni ig-

norerede Washingtons anmodning om at udlevere Snowden, da han dukkede op i Hongkong, men især fordi hans afsløringer af USA's systematiske cyberovervågning af udenlandske borgere og institutioner, herunder kinesiske, fuldstændigt har taget brodden af USA's ellers ganske veldokumenterede anklager om kinesisk cyberkriminalitet.

Pudsigt nok blev sidste års SED-topmøde i Beijing også ledsaget af en pinagtig affære, som kastede grus i det diplomatiske maskineri. Det var den såkaldte Chen Guangcheng-affære om den blinde kine-

cifrede vækstrater for militærbudgettet) at ligge i naturlig forlængelse af landets økonomiske tiger-spring, men spørgsmålet er naturligvis, om Beijing på sigt kan føle sig fristet til med rå militær magt at forsøge at gennemtrumfe sine uløste territoriale krav.

For det andet bunder den gensidige mistillid i grundlæggende forskelle mellem de to landes politiske systemer. Kina er ganske vist ikke en direkte ideologisk udfordring af Vesten i stil med Sovjetunionen under Den Kolde Krig, men det autoritære og statskapitalistiske Kina repræsenterer under alle omstændigheder en klart ikke-vestlig udviklingsmodel. Tilmed forfægter kineserne normer og værdier, som ofte kolliderer med amerikanernes – ikke mindst i FN's Sikkerhedsråd, hvor Kina tre gange har nedlagt veto mod vestlige resolutionsforslag om konflikten i Syrien.

Omvendt vil det være nærliggende at antage, at det tætte økonomiske samkvem mellem USA og Kina i sig selv ville kunne styrke den indbyrdes tillid, men paradoksalt nok synes modstridende økonomiske interesser i lige så høj grad at fremme rivaliseringslogikken, hvilket de jævnlige amerikanske beskyldninger om urent trav fra kinesisk side vidner om: Hvad enten det drejer sig om statslig subsidiering af vækstsektorer (senest sol-panelindustrien), systematisk industrispionage eller kursmanipulation af valutaen.

Når man dertil lægger, at USA er i færd med at opbygge et nyt fri-handelssamarbejde for Asien- og Stillehavsregionen (det såkaldte Trans-Pacific Partnership), som i kraft af sine medlemskrav indirekte udelukker Kina fra deltagelse, giver det ikke ligefrem anledning til den helt store optimisme. Forholdet mellem USA og Kina kan måske nok synes relativt sundt ud fra en overfladisk betragtning, men under overfladen lurer en række alvorlige strategiske sygdomstegn. Man fristes til at tilføje, at jo dybere man stikker termometret, desto mere pålideligt bliver resultatet.

Andreas Bøje Forsby er cand.scient.pol. og ph.d.-studerende ved DIIS med forsvars- og sikkerhedspolitik som ekspertise.

© DIIS

Præsident Barack Obama og den kinesiske vicepræsident Xi Jinping under topmødet i Californien, der skulle styrke de personlige bånd. Arkivfoto: Susan Walsh/AP

siske advokat og menneskerettighedsaktivist, der på forunderlig vis havde formået at undslippe sin husarrest og søge tilflugt på den amerikanske ambassade.

Dengang var det kineserne, der pressede på for at få USA til at udlevere Chen, som senere på året trods alt fik lov til at forlade Beijing til fordel for New York, hvor han ville studere.

Imidlertid er såvel Chen- som Snowden-affæren i sidste ende blot symptomer på en mere grundlæggende gensidig mistillid, som i de senere år har sneget sig ind i det amerikansk-kinesiske forhold. Dybest set næres denne mistillid af to grundlæggende forhold.

For det første den gradvise magt-forskydning i Kinas favør, som skaber regional usikkerhed, og som ansporer amerikanerne til at opgradere deres strategiske tilstedeværelse i regionen til stor fortrydelse for magthaverne i Beijing. Umiddelbart synes Kinas hastige militære modernisering (med to-